

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Kilden

Årsskrift 2018

Lokalthistorisk Arkiv

Fraugde - Allerup - Davinde - Tornbjerg

*****

Kilden

Årsskrift 2018

Lokalhistorisk Arkiv
for

Fraugde, Allerup, Davinde og Tornbjerg Sogne

Publikation nr. 1

Udgivet af Lokalthistorisk Arkiv for Fraugde, Allerup, Davinde og Tornbjerg
Sogne

Redaktion: Maria Groth Rasmussen og Anne Sofie Boye Hansen

Ansvarshavende: Maria Groth Rasmussen

Layout og opsætning: Anne Sofie Boye Hansen og Maria Groth Rasmussen

Tryk: **Grafisk**
www.grafisk.dk

Hvidkærvej 44 · 5250 Odense SV · Tlf. 66 17 55 15

Oplag: 200

ISBN : 9-788799-683451

Det er med kildeangivelse tilladt at citere fra artiklerne.

*Forsidebillede: Hole Kilde 2018. Foto: Anne Sofie Boye Hansen, Lokalthistorisk Arkiv
for Fraugde og omegn.*

INDHOLD

Kilden til lokalhistorien <i>af Maria Groth Rasmussen, arkivleder</i>	6
Typer af materiale med lokalhistorisk interesse som arkivet modtager	8
Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde og omegn.....	9
Støtteforeningen for Fraugde og omegns Lokalhistoriske Arkiv.....	11
Hole Kilde <i>af Anne Sofie Boye Hansen</i>	12
Renovering af Fraugde kirke 2016 - 2017 <i>af Hans Edvard Bjærre</i>	18
En håndværkerfamilie i Over Holluf <i>af Jytte Grouleff Hansen</i>	26
Erindringer fra min Fraugde-tid <i>af Jens Fjendbo Jensen</i>	38
Hvem er på billedet - kender du soldaterne?.....	47
Livet i Fraugde Bageri <i>af Knud Jensen og Merethe Knudsen</i>	51

Kilden til lokalhistorien

Er gamle billeder, videooptagelser og erindringer virkelig så interessante at de skal gemmes på et arkiv? Ja, i høj grad. Historie er ikke kun statsledere, konger og krigshelte. Historie er os alle sammen. Og lokalhistorien er vi alle en del af. Det er den historie som rammer vores liv ind. Hvad enten det er som forretningsdrivende i lokalområdet, aktiv spiller i fodboldklubben eller som skoleelev på den lokale skole. Lokalhistorie er bageren, brugsen eller mejeriet, klipning af stævnetræet i Davinde, varme sommerdage i Allerup Gl. Have eller konfirmation i en af vores kirker. Lokalhistorie er første skoledag, byfest og skudsmålhbøger. Lokalhistorie er alt det som vi alle er en del af. Fortidens efterladenskaber i form af breve, billeder eller erindringer kan være med til at sætte nutiden i perspektiv, give slægtsforskere de sidste vigtige brikker, så puslespillet går op og ikke mindst bringe sjove minder frem, når vi på arkivet finder billeder eller andet arkivmateriale til vores besøgende. Det er jeg også overbevist om, at artiklerne i dette årsskrift vil gøre hos mange af jer.

Årsskriftet er det første i arkivets nu 33-årige historie - men vi håber på at det kan blive en tilbagevendende årlig tradition. Dette har kun

været muligt ved hjælp af lokale annoncører og arkivets støtteforening som har bidraget - så det har været mulig at udgive dette årsskrift. Det er vi dem ustyrligt taknemlige for.

Der er sket meget i de 33 år arkivet har eksisteret. Tanken om et lokalarkiv havde sit udspring i udskillelsen af Tornbjerg som et selvstændigt sogn. I forsøget på at fastholde de bånd der gennem århundreder havde knyttet Fraugde og Tornbjerg sammen, oprettede man i 1985 Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde og Tornbjerg Sogne. I 2018 blev arkivets geografiske område udvidet, således at arkivet nu også dækker Allerup og Davinde sogne - dette giver god mening ikke mindst fordi kirkerne i Fraugde, Allerup og Davinde nu er et pastorat mens børnene fra de tre sogne for manges vedkommende er indskrevet på Tingkærskolen i Birikum. Og sidst men ikke mindst: Davinde og Allerup sogne har indtil i år ikke haft et lokalarkiv og da vi alligevel allerede modtog arkivalier vedrørende de to sogne, var det nærliggende at indlemme dem som en del af arkivets område. Et navneskifte var en naturlig følge af denne udvidelse og arkivets fulde navn er nu: Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde, Allerup Davinde og

Tornbjerg Sogne - forkortet Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde og omegn. Arkivet dækker et geografisk område med cirka 10.000 indbyggere, to folkeskoler, fire kirker og masser af lokal historie.

Det er ambitionen at årsskriftet fremover dækker de fire sogne lige-
ligt, således at årsskriftet indeholder minimum en artikel omhandlende hvert af de fire sogne i arkivets dækningsområde.

Årsskriftet skulle naturligvis have et navn og her kom en af vores trofaste arkivfrivillige Poul Hansen med forslaget "Kilden". Særligt af to grunde synes vi Pouls forslag er et rigtig godt. For det første fordi Hole Kilde (som I kan læse meget mere om på de følgende sider) ligger her midt i arkivets lokalområde

og den har ganske givet dannet ramme om udflugter til kildemarkeder med gøgl og handel eller besøg på den lokale Krukkekro. Hole Kilde har uden tvivl haft stor betydning for vores lokalområde. For det andet er kilder det allervigtigste når vi forsøger at forstå fortiden og dens mennesker. Kilder kan være alt lige fra breve, fotos, dokumenter, erindringer- ja alle levn fra fortiden, og er det Arkivet er sat i verden for at bevare. Kilden og kilderne er så at sige vores forbindelse til fortidens begivenheder.

Forfatterne til dette årsskrift er alle lokale eller folk med tilknytning til vores område og vi håber I får megen fornøjelse med læsningen. Arkivet takker jer alle for jeres læseværdige bidrag.

Maria Groth Rasmussen
Arkivleder
Fraugde, oktober 2018

Typer af materiale med lokalhistorisk interesse som arkivet modtager

Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde, Allerup, Davinde og Tornbjerg Sogne arbejder løbende på at udvide vores samlinger til belysning af sognenes historie.

Arkivet er interesseret i at modtage f.eks. papirer og protokoller, billeder, film, lydbånd eller databaser fra både privatpersoner, foreninger og virksomheder.

Vi opfordrer til, at der afleveres så meget som muligt og at du lader eventuel kassation være op til arkivet. Ved aflevering laver vi en aftale om det er til låns eller om arkivet må beholde materialet og om der evt. er nogle klausuler ved brug af det.

Aflevering af genstande henviser vi til et museum.

Hvis der er nogle, som har lyst til at

fortælle deres erindringer eller deres forfædres historie, måske med lyd/billedoptagelser, er vi meget interesseret og vil være behjælpelig med interview.

Så kontakt arkivet hvis du er i besiddelse af et fotoalbum, kender en forening eller virksomhed, der ligger inde med historisk materiale eller hvis du har spørgsmål til afleveringer.

Arkivet vil sikre det afleverede, så fremtidige generationer kan få glæde af arkivalierne

Kontakt os først - kom eller skriv til

Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde, Allerup, Davinde og Tornbjerg Sogne. Se kontaktinfo på næste side.

Arkivets adresse:

Tingkærskolen

Ørbækvej 701

5220 Odense SØ

Mail:

mariafraugdelokalarkiv@gmail.com

Åbningstider:

1. mandag i måneden kl. 19-21

3. mandag i måneden kl. 19-21

Vi åbner gerne arkivet efter aftale

Arkivet dækker sognene:

Fraugde

Allerup

Davinde

Tornbjerg

Følg os på

*Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde
og omegn*

Arkivleder:

Cand. mag. i historie

Maria Groth Rasmussen.

Mail:

mariafraugdelokalarkiv@gmail.com

Arkivfrivillige

Lars Henning Larsen

Jonas Juul

Poul Hansen

Jytte Liljevald Poulsen

Edith Jensen

Preben Jacobsen

Inge Martinsen

Anne Sofie Boye Hansen

René Ask Rasmussen

Finn Jæger

Ove Kierkegaard Hansen

Dagli' Brugsen Fraugde

DIN LOKALE BUTIK – TIL HVERDAG OG FEST

Hent dine pakker fra
følgende udbydere:

- PostNord
- BRING
- GLS
- DAO

Der kan afhentes pakker alle dage
Mellem kl. 8.00 – 20.00
I vores pakkeudlevering.

Bake-off
Håndkøbsmedicin
fra
Langeskov Apotek
Tips & Lotto

Følg os på

[facebook](#)

DagliBrugsen
Fraugde

Dagli'
Brugsen

Fraugde

Virketofte 1
5220 Odense SØ
Tlf. 65 97 23 49

ÅBENT
ALLE DAGE
7-21

I 2017 fik arkivet sin helt egen støtteforening.

Støtteforeningen er sat i verden for at støtte driften af lokalarkivet, det kan være til nyt IT-udstyr, materialer eller som for nylig en postkasse, så alle kan komme forbi med materialer- også uden for åbningstiden. Støtteforeningens bestyrelse har lagt et kæmpe arbejde i at kontakte annoncører, så det har været muligt at udgive dette årsskrift.

Som medlem af Støtteforeningen for Fraugde og omegns lokalhistoriske arkiv får du:

- Gratis adgang til støtteforeningens arrangementer
- Arkivets årsskrift fra lokalarkivet

Støtteforeningen er 100% afhængig af medlemmernes interesse i lokalhistorien og viljen til at bevare den.

Et medlemskab koster kun 60 kr pr. person for et helt år.

Du kan melde dig ind allerede i dag - og vi vil så gerne have flere medlemmer

MobilePay: 70942 (ja, kun 5 cifre!)

Bankoverførsel: 5387 0246620

HUSK: at skrive navn og e-mailadresse på overførslen

Kontakt: fraugdesfla@gmail.com

Støtteforeningens formand Finn Jæger overrækker arkivets nye postkasse til arkivleder Maria Groth Rasmussen.

Støtteforeningen var vært ved kaffen efter arkivets byvandring d. 2. juni i.å.

Hole Kilde

af Anne Sofie Boye Hansen

Derude på Ørbækvej i yderkanten af Fraugdegårds jorde ligger der bag et hegn mellem Fraugde og Birkum, et lille træhus bestående af et hvidt gitter med et rødt tag med et hvidt kors på toppen. Det er Hole Kilde som springer her, i et muret bassin. Her var der i gamle dage fyldt med mennesker på Skt. Hans dag. Mennesker med sygdomme som de forventede at kildevandet kunne lindre eller helbrede og med mennesker, som havde et indkomme på kildemarkedet på stedet.

I Danmark er der kendskab til over 720 kilder, som Hole Kilde. Helt tilbage til bronzealderen har vi kendskab til *"Troen paa Kildens oplivende Kraft"*.¹ Og selvom øvrigheden efter reformationen i 1536 gerne så at besøgene ved kilderne ophørte, fortsatte de frem til slutningen af 1800-tallet, måske endda længere. Thomas Kingo, som omkring år 1700 var ejer af Fraugdegård og som var biskop af Fyns Stift, mente at når blot Gud fik æren for helbredelsen var der intet i vejen for at søge hjælp ved Hole Kilde og andre kilder eller at præsterne omtalte dem.²

Fra Skt. Laurits Kilde til Hole Kilde

I en præsteindberetning fra 1707 nævnes det, at Fraugde kirke havde været indviet til Skt. Laurentius og at der lige *"uden for kirkegården mod Østen har været en kilde, kaldet St. Laurits Kilde, men er siden adskillige Aar siden tilstoppet og Stedet nu bebygget og beboet"*.³ Måske sprang Hole Kilde frem da Skt. Laurits Kilde blev tilstoppet

Besøg ved Hole Kilde. Foto: Niels Julio Poulsen , Odense Stadsarkiv.

Hole Kilde 1944. Foto: Malermester Rasmussen, Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde og omegn

eller også har der tidligere været to kilder i Fraugde sogn?⁴

Som hellig kilde med ry for at kunne helbrede for sygdom, valfartede man til Hole kilde på Skt. Hans dag hvor man mente naturens og derved kildens kraft var størst. Lindring og helbredelse blev søgt ved at drikke kildevandet og ved at bade i kildens vand, måske i den store udhulede træstamme, som i 1890'erne blev fundet under dræningen af marken ved Hole Kilde?⁵

En del af besøget kunne være at finde hvile eller sove ved kilden her i den lange og lune Skt. Hans aften

og nat. Kildens helbredende kraft virkede bedst under åben himmel. Der var særlige forholdsregler hvis kildevandet skulle med hjem. For ikke at tabe sin kraft skulle kildevandet tappes på flasker under tavshed og den skulle fragtes hjem uden at komme under tag. I hjemmet blev vandet benyttet året rundt mod alskens sygdomme.⁶

Kildemarked ved Krukkekro

Som ved andre hellige kilder, opstod der også markeder ved Hole Kilde. I en ansøgning fra Fraugdegårdens ejer, Christian Ulrik Bless, borgmester i Odense, til stiftamt-

manden på Fyn, om krohold ved Hole Kilde ved vi, at der ved Hole Kilde i juni 1746 lå et lille hus ved Hole Kilde. Bless ansøgte på vegne af den fattige mand som boede i huset og som vogtede leddet ”ved Enden af mine Enemærker”.⁷ Her i den fattige mands hus opholder der sig sommetider folk som gerne vil have øl og brændevin. I ansøgninger beskrives vandet i Hole Kilde som ”extraordinaair got vand, som i fordum Tid meget har været besøgt af svage mennischer og endnu scheer”.⁸ Videre lyder det ”sampt Reysende opholder sig der at bruge Wandet, eftersom Kilden (som Deris Excellende selv har set, naar De kiører til Rafnholt) ligger ved Landevejen”.⁹ Det var starten på Krukkekro ved Hole Kilde som senere blev nedlagt i starten af 1800-tallet.

Hole Kildes kraft forsvinder

Det siges, at Hole Kilde tabte sin helbredende kraft efter ”en Bonde førte en Øg derhen for at toe (det deri”.¹⁰ Årsagen til tabet af kildens kraft kan måske findes i, at ved at vaske hesten i kilden med henblik på at helbrede den har man vanheligt kildens kraft, som kun var beregnet for helbredelse og lindring af mennesker.¹¹

*Hole Kilde bag sit hegn set fra Ørbækvej.
Foto: Anne Sofie Boye Hansen, Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde og omegn.*

Sagn om kilden

Sagnet siger at bylder bryder ud på Fraugdegård hvis kilden og dens omgivelser forfalder. Det fik man at føle i 1930, da en storm blæste overbygningen på Hole Kilde ned og den ikke blev repareret med det samme. Efter stormen blev folkene på Fraugdegård ramt af en svær byldelidelse som de havde svært ved at få bugt med trods lægebehandling. Efter en tid genopfriskede en lokal pige herskabet om sagnet og så snart overbygningen blev repareret forsvandt byldeerne på Fraugdegård.¹²

Hvis der ved nattetide høres lyden af hove når Hole Kilde passeres, så ved man, at den hovedløse rytter nærmer sig.

Litteratur:

Berstrand, Hans Erik: Fra Fraugde sogn. Historisk-topografisk Skildring i korte Træk. Wilh. Pald, 1925.

Schmidt, August F.: Danmarks helligkilder. Oversigt og litteraturfortegnelse. Det Schønbergske forlag 1926.

Svane, Siegfred: 100 danske Helligkilder og deres historie i korte træk. Lademann 1979.

Svane, Siegfred: Danske Helligkilder og Lægedomskilder. Finn Jacobsens Forlag 1984.

Bang, Thomas B.: "Nordfyns hellige kilder." Årbog for Odense og Assens Amter 1916, s. 447-458.

Tekst ved Hole kilde af Fyns Amt, Vejvæsnet

Noter:

- ¹ Schmidt, 1926, s.16.
- ² Svane, 1979, s.15; Svane, 1984. s. 22, 129.
- ³ Bang, 1916, s. 453.
- ⁴ Bang, s. 453.
- ⁵ Berstrand, 1925. s. 21.
- ⁶ Schmidt, s. 16-19; Svane, 1979, s. 16-17.
- ⁷ Berstrand, s. 19-20.
- ⁸ Berstrand, s. 20.
- ⁹ Berstrand, s. 20.
- ¹⁰ Berstrand, s. 19.
- ¹¹ Berstrand, s. 19.
- ¹² Tekst ved Hole kilde af Fyns Amt, Vejvæsnet.

Vidste du, at du kan søge i arkivets samlinger på www.arkiv.dk

arkivdk

Arkiv

Kartoffelferie

hole kilde

Udvidet søgning

Kontakt os, hvis du har lyst til at være frivillig hos os.

Specielt har vi brug hjælp til registrering af vores samlinger så de bliver søgbare på arkiv.dk. Vi sørger for oplæring og alle kan være med!

KÆRBYGÅRD

– Fyns Møbelsnedkeri –

FLOWERS
for you®
by Thoruplund

Gartneriet Thoruplund A/S Tvingvej 43 DK-5220 Odense SØ
Tel.: +45 65 97 22 03 Fax +45 65 97 22 13 CVR-nr. 52303710

Renovering af Fraugde kirke 2016 - 2017

af Hans Edvard Bjærre, Birkum, Kirkeværge.

Ved provstesynet af Fraugde Kirke i 2010 blev menighedsrådet af provsten gjort opmærksom på at i 2016-17 var det Fraugde kirkes tur til renovering. Provstesyn er: Provsten og provstiarkitekt, kommer til kirken, ser og syner bygningens tilstand og om der er ting der trænger til reparation.

I 2012 meddelte provsten at Fraugde menighedsråd godt kunne kontakte Fyens Stifts sagkyndige inden for renoveringer samt Nationalmuseet angående besøg af fagfolk. Nationalmuseet skal altid indover ved renoveringer af kirker.

Sidst på året 2012 havde vi i Fraugde kirke besøg af en medarbejder fra kalkningstjenesten og en fra inventartjenesten, samt kirkeministeriets varmekonsulent. Alle tre lavede de udførlige beskrivelser, hver på deres fagområde, om kirkenes tilstand, murværk, hvælvingerne, kalkmalerier freskoer, vinduer, døre, bænkenene, alteret, prædikestolen, kister, epitafier og varmesystemet. Rapporterne modtog menighedsrådet i 2013, hvorefter næste skridt var at kontakte et arkitektfirma, som var godkendt af Nationalmuseet, om de have mulighed for at påtage sig renove-

Fraugde Kirke 25. juli 2017. Alle kirkebænke blev taget ud og kørt til en snedker, hvor de blev tilpasset det nye varmesystem under bænkenene. Inden de igen blev sat tilbage blev de malet. Privatfoto.

Kirkegulvet blev fjernet for at blive rensset. Privatfoto.

ringsopgaven ud fra de tre rapporter til udførelse 2016 - 2017. C & V Arkitekterne i Svendborg sagde ja og et langt beskrivelsesforløb med foto ned i mindste detalje, gik i gang.

Hen på vinteren 2016 kunne vi sende arkitektens beskrivelser med økonomisk overslag til Provstiudvalget, Stiftskontoret og til Nationalmuseet til godkendelse. I juli 2016 kom så godkendelserne fra de tre instanser. Arkitekten fik tilbud hjem på arbejdet, på loftsrummet over kirkerummet, som derefter kom i gang: Sammen-spænding af ydermure omkring hvælvingerne og ny bro over to jordbuer med nye anker, samt udskiftning af noget tømmer i tag-

konstruktionen, alt under tilsyn af arkitekt og Nationalmuseet. Licitation over arbejdet i selve kirkerummet, murer, tømrer, elektriker, maler og vvs kom på plads og da arbejdet i loftsrummet var ved at være færdig, kunne arbejdet i selve kirkerummet begynde.

Afdækning af altertavle og knæfald, prædikestol, epitafier, jerngitter og orglet hvor piberne af orgelfirma var taget ud og opbevaret ved dem. Tømreren fjernede kirkebænkene, kørte dem til værkstedet for renovering. Efterfølgende blev teglgulvet taget op kørt ud i container for senere afrensning. De gamle varmerør med isolering blev fjernet af firma som har det som sit speciale. Der blev udgravet til

Orgelpulpitur færdigmales 23. okt. 2017. Privatfoto.

Hjørnet mellem kirkeskib og søndre korsarm fuges. Privatfoto.

Planering før fliser lægges. Privatfoto.

Kirkeskibet med de nymalede kirkebænke klar til genindvielse. Privatfoto.

og bygget nye kanaler, hvor nye varmerør, el og lydledninger blev lagt under gulv. Udgravningen første dag under tilsyn af person fra Nationalmuseet for at se om gamle spændende genstande mon dukkede op; et par gamle kastanjer kom frem! Ikke interessante for Nationalmuseet. Teglgulv lagt igen og dækket med spånplader, som stilslds blev opstillet på i hele kirkerummet, så reparation og kalkning af væg og hvælvinger kom i gang, Et omfattende arbejde der gik nogen tid med. Det skete under tilsyn af arkitekt og Nationalmuseet som undersøgte flere steder om evt. kalkmalerier var under kalklag. Ingen freskomaleri, som det der er i korbuen, men lidt "sildeben" uden på kalk i nordkapel som blev ståen-

de åben. Samtidig blev et blyvindue totalrenoveret og resten gennemgået for mindre reparationer. Der blev taget mål til nye forsatsvinduer til montering sidst i arbejdsperioden. Menighedsrådet skulle også tage stilling til farvevalg på bænke og pulpitur. Bænkene blev delvis malet på værksted efter renovering, og færdigmalet efter montering i kirken. Der blev monteret radiatorer under hver bænk. Afdækning kunne tages af alt der var afdækket og orgelpiberne monteret igen og orglet intoneret. Afrensning ved konservator af alt der ikke var nyt malet og kalket. Den gammel gulvgravsten blev rejst op ad mur, efter anvisning af stenkonservator fra Nationalmuseet. Sluttende med rengøring inden genindvielse af kirken 26. november 2017.

The logo for Jensen Seeds features five green circles of varying sizes arranged in a semi-circular pattern to the left of the company name.

Jensen Seeds

Ørbækvej 761 · Birkum · 5220 Odense SØ · Denmark
Phone: +45 6597 2411 · Fax: +45 6597 2171 · E-mail: info@jensen-seeds.dk

www.jensen-seeds.dk

Vi er en klub som lige er flyttet ud i jeres bydel Fraugde.

Vi har fungeret som klub siden 2001.

Vi kunne derfor godt tænke os om der var nogen der havde lyst til at spille kegle eller carambole billard sammen med os.

Adresse: Stat ene vej 18 Fraugde Fritidshus.

Indgang kælderen bag ved Fritidshusets ved P-Pladsen.

Alle er velkommen til at kigge ind.

Åbningstider.

Mandag. Kl. 19,00 - 22,00

Torsdag. Kl. 13,00 - 17,00 og 19,00 - 22,00

Kontakt; Preben Bang på Tlf. 21 27 44 30

Eller mail: prebenbang@yahoo.dk

Vi håber at se mange nye ansigter.

MALERKROG

TLF. 61 66 97 13

Belastning max 8 kg

En håndværkerfamilie i Over Holluf

af Jytte Grouleff Hansen, Lystrup

Familie og venner var bænket om bordet i den lille stue i Haraldsgade 19 i Odense denne julidag i 1952 hvor Johanne og Lars Peter fejrede deres 40 år bryllupsdag. Selvfølgelig var det ikke Guldbryllup de fejrede, men man vidste jo aldrig hvad fremtiden ville bringe, så nu skulle det være. Datteren Inga havde hjulpet Johanne med at lave maden, den beskedne fest var godt i gang da der blev båret en festsang

ind, som familie og venner nu sang for dem.

De smilede kærligt til hinanden, og mens de lyttede lod de minderne flyve tilbage.

Vendelboen

Lars Peter Christensen var blevet født helt oppe i Vendsyssel, i Jerslev den 12. april 1883, som søn af handelsmand Hans Peter Christian

Johanne og Lars Peter. Privatfoto

Paa 40-Aarsdagen
12. Juli 1952.
.....

Mel.: I Skoven skulde være Gilde...

For L.P. og Johanne
vi synge vil en Pris.
I to - det maa vi sande -
holdt ud paa ærbar Vis.
Ja, I i Fryd og Gammen
i fyrrer Aar holdt sammen,
: hang i med Malerkost og Slev
og vidt det sammen drev. :

Vi mindes vil da Tiden:
"De skønne Ungdomsaar" -
vi tit og ofte siden
om den en Sludder faar.
Vi er jo et Par Stykker,
som stadigvæk fremrykker
: med Minder fra den skønne Tid
og om Lars Peders Vid. :

Davinde's Sheik det var han,
den Maler lun og kæk,
og Pigerne dem har han
charmeret i eet Væk.
Især de Købmandspiger!! -
han var saa fuld af Smiger
: og vinkede hver Dag til dem,
naar han i Kvæld tog hjem. :

Naar Maden var fortæret
og Malerkurven sat,
saa blev han fint barberet
og tog sin Pibe fat,
og saa var det jo Skikken:
en Tur hen i Butikken,
og navnlig Pigerne det gjaldt,
naar der Besøget faldt.

Festsangen fra Johanne og Lars Peters 40 års bryllupsdag. Privatfoto.

Thi der var jo Ballade
og Skæg som oftest da,
dog og' vi sammen glade
til Gaardene drog a',
lidt Gammeltøl der vanked'
og Pigejarter banked'!
jo, for en saadan Ungersvend
der var jo meget Spænd.

Han med Sofie været
en Tur i Mosen her!
hvad mon dengang har gæret
i dette unge Par??? -
engang vi osse hørte,
paa Cykletur han kørte
med Anna i Naturen ud!
- saa de paa Stjernesked??? -

Saa fik han end'lig friet,
og han Johanne valgt' -
og hun ku' da vist li'et,
for til hans Bryst hun faldt!!!
Hans Ord i Hjertet klinged',
og Bryllupsklokker ringed'.
- I fyrre Aar de sammen har
nu leget Mor og Far.

For alle gode Minder,
som vi med eder vandt,
en Tak i Dag vi finder
- os meget sammen bandt.
Tak for hver Gang I byde,
vi haaber, vi maa nyde
i mange Aar endnu at vær'
i eders Selskab her.

*****

Resten af festsangen fra Johanne og Lars Peters 40 års bryllupsdag. Privatfoto.

Christensen (f. 23.10.1848 på Try skole, Torslev sogn) og hustru Ane Larsen (f. 07.02.1862 på Skovbogård, Vestre Hjermitselev).

Lars Peter havde to ældre brødre, Martin og Peder. Efter Lars Peter kom der ikke mindre end 5 piger, Maren, Anna, Agnes, Johanne og Ingeborg. Efter de to yngste blev født var familien flyttet til Brettesvillegade 12 i Aalborg, hvor faren drev detailhandel nogle år. Senere blev tiderne dårligere, Hans Peter C. Christensen ernærede sig med forefaldende arbejde, budkørsel og lignende, mens hans flittige kone Ane vaskede og strøg for folk.

De tre sønner og senere døtrene, kom dog alle godt i vej. Martin blev ansat ved postvæsenet og bosatte sig som voksen i Middelfart hvor han blev overpakkemester ved postvæsenet og hans søn Harry var viceborgmester nogle år. Peder kom i murerlære og blev boende i Aalborg. Lars Peter kom i malerlære. De fem piger blev oplært til at være flittige og nøjsomme. En af dem, Agnes flyttede til USA men holdt hele sit liv en tæt kontakt til sine søskende. Johanne blev gift og bosatte sig i Aarhus. Anna og Ingeborg flyttede også til Aarhus. De forblev begge ugifte og boede sammen i en lille kvistlejlighed på

Trojborg, hvor de også sammen drev en lille købmandsforretning. Johanne, Anna og Agnes var meget aktive i Sømandsmissionen i byen.

Fra Vendsyssel til Over Holluf

Da Lars Peter var blevet udlært ville han ud og se verden uden for Aalborg. Han drog afsted med sin lille trækiste og endte til sidst i Over Holluf hvor han nedsatte sig som malermester. Han færdedes meget i Davinde. For en rask gut og lidt af en gavtyv som Lars Peter, var det et rent "slaraffenland". Der var mange søde piger i byen som han charmerede og opvartede på skift, men valget faldt dog til sidst på Johanne.

Johanne fra Davinde

Johanne Marie Henningsen var født i Davinde Nyhave den 12. marts 1890, som datter af skomager Niels Henningsen, (f. 13. november 1854 i Davinde Nyhave) og hustru Maren Hansen (f. 10. juni 1866 i Ullerslev). Niels Henningsen havde overtaget sine forældres hus, så hans mor boede hos familien der foruden forældrene og farmoderen også talte hendes to ældre søskende, Henriette Dorthea Henningsen, kaldet Thea (f. 4. november 1883) og Hans Peder Henningsen

(f. 24. oktober 1887). Storesøsteren Thea blev gift med skræddermester Carl Valdemar Carstensen og efter få år i Ebberup flyttede de tilbage til Davinde. Broderen, Hans Peter Henningsen blev lærer og cand. phil. Han var 2. lærer i Særslev fra omkring 1906 til sin alt for tidlige død i 1919. Han forblev ugift og blev begravet på Davinde kirkegård. Da Johanne var konfirmeret i 1904 fik hun sin skudsmålsbog og kom ud at tjene i huset. I bogen kan vi følge hendes færden frem og tilbage mellem de forskellige pladser og hjemmet i Davinde indtil den daværende sognefoged, M. Corneliusen på Enghavegården, skrev ”Tilgang til Davinde” den 3. maj 1912. Hun var kommet hjem for at blive gift.

Johannes mors forældre var væver Hans Hindsesen (1808-1862) og Johanne Andersdatter (1811-1895) Ullerslev.

Hendes fars forældre var Henning Jørgensen (1819-1883) og Dorthea Nielsdatter (1820 – 1904) Davinde Nyhave.

Mens Henning Jørgensen var født i Højrup var Dorthea Nielsdatter født i Davinde. Hun var datter af bonden Niels Jespersen (1761-1839) og Mette Jacobsen Brockmann (1791-1866), hvis far Jacob

Peder Pedersen Brockmann, farfar Peder (Pejter) Jacobsen Brockmann og oldefar Hans Hansen var fæstemøllere på Davinde vandmølle, ja, måske var der flere slægtled af møllere, men det vides ikke med bestemthed. Hendes farfar havde fået møllen i fæste da han giftede sig med hendes farmor. Efter Mettes far døde fik hendes mor, Anna Andersdatter (som selv var født i Davinde) vandmøllen i fæste.

Hun valgte at ansætte en slægting Johan Pedersen, som var en del af Corneliusenslægten i Davinde. Hans yngre bror var rigsdagsmanden Cornelius Pedersen som senere overtog familiegården, Enghavegården. Johan var tilmed gift med Annas barnebarn Karen Andersdatter. Efter nogle år overlod hun fæstet af møllen til dem og i 1830 købte de Davinde vandmølle. De følgende år byggede Johan den om til den vi i dag kan se i Den Fynske Landsby. Nogle år senere solgte Johan Pedersen møllen efter at have tabt en sag ved landsretten om vandet i møllebækken.

Hvad Anna Andersdatter ikke vidste dengang var, at hendes barnebarn, Dorthea Nielsdatters tipoldebarn i 1967 ville blive gift med Johan og Karens tipoldebarn (min mand og mig).

Bryllup og malermester

Men tilbage til Johanne og Lars Peter. Fire år tidligere var de flyttet til Haraldsgade 19 i Odense fra huset i Over Holluf - nu Over Hollufvej 70.

Der havde de boet sammen siden brylluppet den 12. juli 1912. Brylluppet blev holdt hos hendes forældre i Davinde Nyhave. Forlovere ved brylluppet havde været svogeren Carl Valdemar og Johannes far.

Lars Peter var malermester allerede før han og Johanne mødtes. I 1911 stod huset i Over Holluf færdigt og Johanne kunne således flytte i deres eget hus efter brylluppet. Bag huset var der et værksted hvor Lars Peter kunne have alt sit værktøj og blande sine malinger. Det at være maler dengang var noget anderledes, dels havde de mange flere opgaver. Trængte vinduerne til en gang omkitning klarede maleren det. Skulle noget træværk rettes til i forbindelse med maling klarede han også det med sin ret pæne samling af forskellige høvle og stemmejern.

Lars Peter var ikke blot dygtig til sit håndværk men også samvittighedsfuld. Han havde humor og var vellidt hvor han kom frem. Når han skulle i gang med et arbejde spurgte han altid om det var med eller uden kaffe. Blev der svaret ja var

Malermester i 50 aar

Malermester L. P. Christensen, Haraldsgade 19, tidl. Over Holluf, kan paa tirsdag fejre 50 aars

jubilæum som malermester. — Han begyndte 1. marts 1910 egen forretning i Over Holluf, hvor han virkede, indtil han i 1948 flyttede til Odense. Han passerer snart sin 77 aars fødselsdag, men

han er stadig virksom og parat til at trække i arbejdstøjet, naar venner eller bekendte skal have friske farver for øjet.

der ikke en malerklat at finde efter ham, så var der gjort rigtig godt rent.

I langt det meste af sit lange liv som maler blandede han malingen selv, så vidste han hvad der var i den. Han mestrede de gamle malermetoder som marmorering og lign.

En maler skulle jo dengang som nu også tapetsere. Lars Peter ejede aldrig en bil. Når han skulle ud og lave en opgave blev cyklen pakket til med stigen, tapetbordet, bøtter, pensler og hvad der ellers skulle bruges. Ofte måtte han så trække med cyklen fordi der var så meget på den at han ikke kunne cykle.

Malermester Lars Peter Christensen var medlem af Over Holluf Bylaug. Her er lauget samlet ved gadekæret i Over Holluf den 26. september 1940 til plantning af træ i anledning af kongens (Chr. X) 70-årsdag. Fra venstre: 1.Gdr. Edmond Pedersen, 2. Poul (hans søn), 3. Gdr. Viggo Garde, 4. Gdr. Karl Pedersen, 5. Smed, Kr. Clausen (m. byhorn), 6. Gdr. Niels Jakobsen, 7. Maler Christensen, 8. Gdr. Svend Nygaard, 9. Kristian (Rødsted), 10. Køm. E. Nielsen-Skovholt, 11. Per (Ladefoged), 12. Tommy, 13. Aksel Nygård, 14. Tømrer Niels Nielsen. Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde og omegn.

Når arbejdsdagen var færdig og han var kommet hjem blev penslerne omhyggelig gjort rene - hver dag - det var meget vigtigt at værktøjet var i orden!

Lars Peter havde mange store maleopgaver i tidens løb, således malede han Fraugde kirke ved en tidligere restaurering. Han var stolt af det arbejde. Han kunne "lægge guld på" som få, og han var omhyggelig med at der ikke gik noget til

spilde. Også i andre kirker havde han malerarbejde netop pga. sin evne til at arbejde med bladguld.

Husmoderen Johanne

Johanne var som datidens kvinder husmor. Hun havde rigeligt at lave selv om hun boede i et efter datidens forhold meget moderne hus. Foruden familien boede også malersvenden på ejendommen. Der skulle vaskes både malertøj og

familiens tøj, og det foregik jo i hånden dengang, På trods af at familien ikke ligefrem var fattig skulle der passes på pengene, så det var en selvfølge at Johanne syede tøj til sig selv og børnene der kom til, og gik tøjet i stykker blev det selvfølgelig repareret. Johanne havde ikke noget imod det, hun kunne lide al form for håndarbejde. Hun elskede at hækle og strømper til familien strikkede hun selvfølgelig også. Johanne holdt også meget af at lave mad, og hun var rigtig god til det, og til at bage. Der er i familien bevaret mange af hendes bageopskrifter og et par af hendes kokebøger. At der skulle syltes i rigelige mængder til familiens forråd var en selvfølge.

Børn kommer der til

Året efter at Lars Peter og Johanne var blevet gift blev sønnen Willy født og to år efter, i 1915 datteren Dagny. I januar 1919 fik de endnu en datter Inga og hun kunne nok holde sin mor beskæftiget - især når de store var i skole. Når Lars Peter var hjemme var hun mest ude i værkstedet hos ham, der var så meget spændende, men hun måtte ikke røre ved noget, så hun sad som oftest stille og legede.

Lige efter skolens sommerferie i 1922 blev Dagny syg, hun fik høj

feber og lægen som i hast var tilkaldt mente det var meningitis. Dagny skulle hurtigst muligt køres på sygehuset. Desværre var det meningitis og Dagny døde på Odense sygehus.

I juli 1923 blev tvillingerne Anna Dagny og Henning født.

I dag synes tvillingmødre jo det er meget hårdt at have tvillinger. Men det er jo absolut intet imod dengang i 1923! Johanne havde ingen til at hjælpe sig. Inga var for lille til rigtig at være til megen anden nytte end at underholde tvillingerne når de var vågne.

I foråret 1924 blev tvillingerne begge syge, der var mange børnesygdomme som kunne udvikle sig alvorligt dengang og tvillingerne var ikke så stærke, så i april 1923 døde de med to dages mellemrum.

I december 1925 kom sønnen Henning Ove så til verden. Han var svagelig og der blev passet rigtig godt på ham.

Inga var en rigtig farpige, måske benyttede hun sig af at være eneste pige. Hun var stadig meget i værkstedet og da Lars Peter bestemt ikke mente man skulle bruge penge på unødige ting kunne Inga, trods ihærdig plagen, ikke få lov at købe en pakke tyggegummi som hun ellers havde set de andre af byens

børn gik og tyggede på. Men Inga var en opfindsom pige. Hun vidste at hendes far havde noget der lignede det eftertragtede tyggegummi i nogle store bøtter under bordet i værkstedet. Hun fik åbnet bøtten og tog en ordentlig klump - kit. Hun forsøgte at tygge lidt på det, men det smagte bestemt ikke godt. Hendes far blev slet ikke vred, han lo, men hun fik stadig ikke penge til tyggegummi.

Mens Inga blev sendt på husholdningsefterskole og kom ud at tjene i huset blev de to sønner boende hjemme. Willy kom i lære som kontorist. Inga blev i 1943 gift i Fraugde kirke med landmand, Alex Hansen, som hun havde truffet i Særslev hvor hun tjente hos dyrlægen. Dengang drev han sin mors gård i Skovby, men af forskellige årsager blev gården solgt og Alex gik tilbage til sit gamle job som fodermester. Da de blev gift havde han et job som fodermester i Køge, hvor de nygifte flyttede til.

Venner og interesser

Efterhånden havde Johanne fået andre interesser, hun var medlem af Røde Kors og blev uddannet samarit i Over Holluf. Johanne var medlem i mere end 25 år og interessen blev givet videre til datteren Inga. Husmoderforeningen var hun

selvfølgelig også medlem af.

Johanne og Lars Peter havde en nær omgangskreds som de trofast holdt ved gennem årene. Naboparret i Over Holluf, bryggeren og hans hustru var nogle af dem.

Fra Over Holluf til Haraldsgade

I 1948 beslutte parret og deres to hjemmeboende sønner at huset i Over Holluf skulle sælges og familien købte rækkehuset i Haraldsgade 19 i Odense. Der var dengang to lejligheder i huset samt to værelser på loftet. De kunne altså regne med en indtægt fra lejerne, det har nok været med i valget af huset. Johanne var blevet noget gangbesværet med årene, hun gik ikke gerne ret langt. Lars Peter derimod var kvik, rask og rørig og fortsatte som malermester endnu nogle år. Folkepension modtog han kun i sine sidste år. Han satte en ære i at kunne klare sig selv.

Teater havde altid interesseret især Johanne og efter de var flyttet til Odense var det meget nemmere at gå i teatret. Netop hjemkommet efter en teatertur faldt Johanne om og døde dagen før 1. søndag i advent 1958.

Enkemanden Lars Peter

Lars Peter fortsatte med at arbejde som malermester og selv da han blev højt oppe i årene hjalp han stadig hvis nogen skulle have malet eller tapetseret. Han pakkede stadig sit grej på cyklen. Han boede nu alene sammen med sønnen Henning.

Lars Peter var en statelig herre at se på, altid med kravetøj og slips, samt blød hat. Desuden gik han med knapstøvler. Da det ikke længere kunne lade sig gøre at købe dem i Odense tog han til Flensborg for at få dem, almindelige sko kunne ikke bruges. Jeg tror det var det eneste han ikke sparede på !

Lars Peter var stolt af alle sine børn, men han var nu rigtig glad

for at datteren havde fået tre sønner! Drengene var nu nr. 1..... Derfor glædede det ham også at det yngste barnebarn, (sønnen Willys barn), blev en dreng, som han fik stor glæde af på sine gamle dage. Willy var blevet gift med Karen, boede i Odense og var ansat ved belysningsvæsenet.

Da oldebørnene kom til var han også meget glad for at det første var en dreng, og da knægten underholdt en hel rutebil med at kalde på oldefar kunne man rigtig se glæden i hans øjne.

Lars Peter blev syg i september 1969. Få dage før han døde kunne datteren fortælle, at oldebarn nr. fire var født og det var en dreng.

”Det var godt” sagde Lars Peter.

fraugde
PIZZA

Fraugde Pizza - Fraugde Byvej 15A - 5220 Odense SØ - Tlf: +45 2577 0303 - info@fraugdepizza.dk

Fraugde Over Holluf Vandværk
Vi støtter lokalthistorien

Find os på www.fraugdevand.dk

Erindringer fra min Fraugde-tid

Af Jens Fjendbo Jensen, Sognepræst i Fraugde 1977-1986

Opfordringen til her at fortælle lidt om tiden i Fraugde har fyldt meget i mine tanker i den dejligt varme sommer 2018, siden jeg i foråret blev bedt herom. Det var dog næsten for varmt at lette sig fra terrassen og sætte sig til skrivebordet. Men Fraugde var i den grad i mine tanker. Sådan har det nu ofte været, siden vi flyttede derfra. Først og fremmest har tankerne kredset om de mange dejlige mennesker, som min familie og jeg her i større eller mindre omfang havde fællesskab med, og som var med til at gøre årene utroligt spændende og givende for os.

Mest af alt er derfor det følgende en stor og hjertelig tak til de mange, som var med til at gøre min og min families tid i Fraugde til det måske væsentligste livsafsnit for mig og den absolut mest spændende tid i mit arbejdsliv. Og også utroligt væsentlige år for min familie, fordi børnene var helt små dengang.

Hverdagen og familien

Da vi en af de første dage i maj 1977 flyttede til Fraugde, var Hanne 4 år og Ole 2 år, og vores yngste

søn, Anders, blev født i 1982 og døbt i Fraugde kirke, selv om mund- og klovesyge i Fraugde hos brødrene Åge og Jørgen Hansen på gården i Østparken gjorde, at bedste-forældre med flere ikke kunne deltage for ikke at tage smitten med til Jylland. Både Hanne og Ole havde deres første skoleår i Fraugde skole. Og i idrætsforeningen gik de til gymnastik og fodbold, og her var de FDF/FPF-ere og fik mange kammerater. Mona var blevet dagplejemor, og forældre kom med deres børn om morgenen og hentede dem om eftermiddagen. I præstegården kom også bedemænd med dødsanmeldelser og nybagte fædre med fødselsanmeldelser og fortalte stolt om deres lille nyfødte, og mange flere kom, for præstens kontor var også kirkekontor, for der var ikke kordegn før til allersidst. Kirkebøgerne blev dengang ført i hånden med godkendt fyldepenneblæk i to sæt (hvis nu det ene sæt skulle brænde), og det andet sæt blev ført af skoleinspektør på Tingkærskolen Viggo Andersen - såkaldt kirkebylærer. Jeg mindes med stor glæde de eftermiddage, hvor vi konfererede kirkebøger og også talte om alt muligt andet. Rigtig mange børn fødtes i disse år -

ikke mindst i Holluf Pile og Tornbjerg, som var ved at vokse sig store og blive til en ny bydel i Odense. Heldigvis fik jeg dygtig sekretærhjælp til kirkebogsarbejdet af Inger Pedersen, Fraugde Byvej. Møder i massevis var der i konfirmandstuen. I den første tid havde Fraugde FDF/FPF mødelokaler på loftsetagen i den gamle præstegård, som således sydede af liv fra tidlig morgen til sen aften ugen igennem med en blanding af det private og det, som hørte præstejobbet til. Ofte svært at skille ad.

Menighed og præst

Det er et stort privilegium at være præst for beboerne i et sogn. Grundtvig rammer det så fint i en sang, han skrev til sin elskede hustru Marie:

Hvad er det, min Marie!
som gør det, at vi to,
vi tale eller tie,
på færde og i ro,
os føle viet sammen,
som kirken og dens amen,
som præst og menighed!

Han sammenligner her forholdet mellem menighed og præst med to mennesker, som er forbundet med hinanden i kærlighed - nærmest som et organisk fællesskab. En præst er således betroet at være helt tæt på en familie ved dødsfald

og ved dåb, ved samtaler forud for vielse og i det hele taget om stort og småt. Måske blot en lille snak i brugsen eller hvor man nu mødes. Præsten skal fortælle konfirmander om kristentro og kirke. Og ikke mindst tolke liv og eksistens ved søndagens gudstjeneste ud fra dagens tekst - for såvel børn og unge som for voksne og ældre. Fællesskab mellem menighed og præst i et sogn er mangfoldigt, både givende og fordrende, og sådan huskes det også fra vores tid i Fraugde.

Den gamle og den nye præstegård

Det var en varm og solbeskinnet forårsdag, en af de første dage i maj 1977, vi flyttede ind i den store, gamle præstegård med vore to små børn. Foråret var længere fremme end i Vendsyssel, hvor vi kom fra. Knap var vi ankommet - flyttebilen var der stadig - da den gamle, sorte bakkelittelefon (dengang med det sekscifrede nummer 972160) i vindueskarmen ringede: "Jeg vil gerne bestille et bryllup", sagde brudens mor stolt. Og på et hjørne af en avisside blev datoen noteret, for kalenderbogen var ikke pakket ud. Menighedsrådsmedlemmer med flere kom og bød os hjerteligt velkommen. Og graverparret Gudrun og Niels Skov bød os på middag til aften med dejlige frikadeller og

grønærter. Vi blev taget så fint imod. Det var allerede da besluttet at bygge en ny præstegård, som vi flyttede ind i i begyndelsen af januar 1979. Projekteringen havde stået på i et par år, og hele 3 forslag var udarbejdet af arkitekten, og heldigvis blev det smukkeste og bedst indrettede realiseret.

Håndværkerne var så flinke, og trods megen støj i byggeperioden var det spændende at følge byggeriet, som blev en smuk og dejlig ramme om vores privatliv og en stor del af mit arbejdsliv. Efter byggeriet blev haven anlagt så fint igen. Rammerne var således de allerbedste, og Fraugde kirke er jo helt fantastisk som ramme om gudstjeneste og kirkelige handlinger. Kirke og præstegård korresponderer så fint sammen. Og med kirkesanger Marie Vestergaard, organist Per Boe og graver Niels Skov indledtes et fint teamwork i det daglige med gudstjenester og kirkelig handlinger.

Landsogn under forandring

Vi kom til et overvejende landsogn på ca. 2200 indbyggere i flere landsbyer med hver sin identitet og med alle de kvaliteter, det indebærer af stabilitet og traditioner. Men byplanlæggerne og politikerne i Odense havde store planer for

Odenses udvikling i Sydøst med rigtig mange boliger i Holluf Pile og Tornbjerg, dvs. inden for Fraugde sogns daværende grænser. Der forventedes allerede dengang en tilvækst på 4-7000 beboere. Og det var for en helt ung præst som mig, en spændende udfordring. Set i bakspejlet kan jeg godt undre mig over, at jeg turde. Til Odense-Posten udtalte jeg: "Udfordringen bliver spændende - det, at være med til at skabe et tilhørsforhold til kirken i de store boligområder, der de næste år vil præge udviklingen i Fraugde Sogn". Fraugde Menighedsråd fik da også snart medlemmer fra de nye boligområder, og lidt efter lidt begyndte overvejelserne om, hvad der skulle ske. Men alle kirkelige handlinger og konfirmandundervisning fandt indtil videre sted i Fraugde, nogle kilometer væk.

Bortset fra gudstjenester og kirkelige handlinger var min første opgave kort efter indsættelsen at holde Sct. Hans báltale i Østparken, arrangeret af grundejerforeningen, hvor talerstolen var ladet af en lastbil. Spændende var det her at møde nogle af sognets mennesker uden for den kirkelige ramme, og vi havde selvfølgelig vore små børn med. Efter sommerferien 1977 begyndte så konfirmandundervisningen i den gamle præstegård. Mellem

konfirmandstuen og kontoret var der en let dør, og en dag under morgensangen ringede telefonen, mens vi sang en morgensalme. Jeg tænkte: Det er nok et dødsfald - og gik derfor ind og tog telefonen. Da jeg gik uden at sige noget, fortsatte konfirmanderne af sig selv med at synge salmen helt færdig. Sikke herlige unge mennesker jeg var kommet til, tænkte jeg, og sagde det vist også til dem: Godt gået.

Børn og unge

Flere i menigheden gav udtryk for ønske om et kirkeligt børne- og ungdomsarbejde i sognet, helst med stor folkelig bredde, og valget faldt på FDF/FPF (nu FDF), ikke mindst fordi man her kunne få støtte i starten fra nabokredse med ledere og materiel. Ca. 35 havde taget imod indbydelsen til et møde herom i præstegården i den gamle konfirmandstue den 12. oktober 1977, og et udvalg blev nedsat til at arbejde videre med sagen. Det var: Jens Lund Hansen, Østparken, Bente Juul Jensen, Fraugde Byvej, Niels Kuskner, Fraugde Kærby, Marie Louise Povlsen, Birkum, Ellen Grethe Hansen, Fraugde Kærby (valgt af menighedsrådet), Kaj Steen (valgt af lederne) og undertegnede.

Helt fantastisk og uforglemmeligt

Fraugde FDF/FPF's sæsonstart august 1978 i præstegårdshaven mens ny præstegård bygges. Mona var snublet på den gamle præstegårds høje fortrappe og måtte gå med krykker eller bæres rundt. Vores søn Ole på 2 år går betuttet bag os (fortrappens granitsten er af historiske grunde genbrugt i gårdspladsen på den nye præstegård). Privatfoto.

var det at opleve, hvordan arbejdsgruppen og mange flere fra alle hjørner af sognet og alle aldre arbejdede sammen om projektet.

Kredsstart var allerede en måned efter, søndag den 13. november. Om formiddagen var der familiegudstjeneste i kirken og om eftermiddagen aktiviteter i præste-

gårdshaven, hvor Odense FDF/FPF's kredsorkester spillede. Trods hård kuling fra vest og et par voldsomme byger var rigtig mange alligevel mødt frem.

Opbakningen var enorm. Og der skulle tilvejebringes penge til udstyr mv. Jeg har gemt et udklip fra Østfyns Avis fra den 3. maj 1978 med et billede af ”4 damer, som gerne ville have nogle arbejdskammerater”. De 4 er: Ellen Grethe Hansen, Elva Lund, Birgit Andersen og Bente Clausen.

De mødtes en gang om måneden hos Ellen Grethe på Stævnegården i Fraugde Kærby. Flotte ting blev syet for at skaffe penge til kredsens arbejde. Hermed var kimen lagt til julemarkedet, som blev en tradition.

Helt utroligt som mange, hver med sine forskellige forudsætninger, har bakket op om dette arbejde som ledere og forældre - og med at skaffe penge til arbejdet. Kredsen fik da også en flyvende start med rigtig mange medlemmer. Sommerlejren den 23.- 30. juni 1979 gik til Møllegårdslejren ved Sæby - vi fyldte to togvogne. Det blev en skøn lejr, men her fik jeg også en uforglemmelig oplevelse, som har givet anledning til mareridt i mange år. Hvad skete der dog? Jo! På udflugtsdagen rundt i Vendsyssel i busser var vi efter et besøg i Rå-

bjerg Mile ved Skagen, Danmarks største vandrekliit, ankommet til Faarup Sommerland. Billetter blev købt i billetlugen. Vi delte en billet ud til hver i busserne, og ingen måtte forlade bilerne, før de havde fået deres adgangsbillet. Da udelingen var færdig, var der en billet i overskud! Jeg blev bleg og tænkte det værste: At et barn var efterladt alene i Råbjerg Mile. Men nej. Nogle store piger havde blot ”gemt” en dreng, der skulle have billet. Bare for sjov. Historien endte således heldigvis godt (den lille fyr var Peter, søn af Vibeke og Ejgil Sørensen, og som nu bor med sin familie på A. Jakobsens Vænge). De mindste var på Højbjerg-lejren på Laggø. De nye beboere i Holluf Pile var også indbudt.

Med initiativ fra Fraugde-kredsen blev der den 12. januar 1983 holdt et møde på den nye skole i Holluf Pile, hvor bl.a. kredsleder i Fraugde, Ole Refstrup, fortalte om arbejdet blandt børn og unge. Også her blev der nedsat et udvalg til at etablere en kreds i det nye boligområde. Udvalget bestod, om jeg husker ret, af: Per Rasmussen, Vægtens Kvarter, Lis Hansen, Klokkens Kvarter, Enna Engholm Larsen, Hjulets Kvarter, Kurt Rasmussen, Klokkens Kvarter, Egon Hansen, Klokkens Kvarter og undertegnede. Hvor Fraugde var et

etableret sogn, var opgaven vanskeligere i Holluf Pile/Tornbjerg, fordi alt her var i sin vorden. Få kendte nemlig hinanden, og de fleste var helt unge med små børn og travle jobs, men også her blev der af mange ydet et fantastisk stort arbejde.

Utroligt, som meget kan ske ved frivillig indsats. Det var så spændende at være en del af.

Legatsagen

Børn og unge er for så vidt også i fokus i den såkaldte legatsag, hvor fortid og nutid knyttes sammen. Forhistorien er kort fortalt den, at salmedigteren Thomas Kingo i 1677 var blevet biskop over Fyns Stift. Og da hans 2. hustru, Johanne Lauridsdatter, døde i 1694, 76 år gammel, giftede han sig med den 29-årige Birgitte Balslev i Fraugde kirke, som dengang ejedes af Fraugdegaard. Birgitte var efter faderens død og broderens afrejse til England ejer af Fraugdegaard. Efter Kingos død i 1703 giftede Birgitte sig i 1706 med justitsråd Christian Carl Bircherod.

I 1721 og 1729 havde Bircherod og hustru, Birgitte Balslev, besluttet, at præsten i Fraugde fremover skulle have afkastet af et stykke jord nær præstegården for at føre tilsyn med ungdommens undervis-

ning. Fru Bircherod var nemlig meget optaget af undervisning og lod efter sin mands død på egen bekostning bygge et skolehus i Fraugde by for hele sognets skoleungdom. En ny lønningslov betød, at ydelsen til præsten rimeligt nok bortfaldt, da jeg kom til sognet.

Både præstegårdsjorden og legatjorden blev solgt, da motorvejen skulle etableres på en del af jorden. Og hvad skulle så afkastet af kapitalen for legatjorden bruges til? Jeg blev indkaldt til møder herom med biskop K.C. Holm. Biskoppen fandt, at afkastet skulle bruges som en slags uddannelsesstøtte for unge i sognet, medens jeg argumenterede for, at afkastet eller dele heraf burde bruges til kirkeligt arbejde blandt børn og unge i sognet. Og fundatsen kom til at rumme en bestemmelse om mulighed for, at 15% af afkastet kan bruges hertil.

Bog om kirken

En anden spændende sag, som sammenknytter fortid og nutid, var, at Fraugde menighedsråd havde taget initiativ til udgivelse af en bog om kirken. Salmedigteren og biskoppen Thomas Kingo og Fraugde hører jo på mange måder sammen. Og Kingos 350 års fødselsdag i 1984 var således anledning til at udgive bogen, som er

skrevet af Ellen Dalsgaard. Bogens hensigt var ikke i særlig grad at skrive om Kingo, men at give især sognets beboere et både alment historisk og kirkehistorisk overblik og i den sammenhæng i særlig grad kendskab til Fraugde kirke med de enestående kalkmalerier mv. – og i øvrigt at fortælle om sognets liv op til vor egen tid. Fotograf Svend Møller foretog en omfattende fotografering af bygningen. Ellen Dalsgaard fik med rette megen ros for bogen. Professor i kirkehistorie, P.G. Lindhardt, Aarhus, bad mig sende ham et eksemplar, og jeg fik et brev tilbage, hvor han roste bogen for dens kvalitet.

Vandrekirken i Tornbjerg

Bogen om kirken fortæller ikke alene om kirkens historie, men også om sognets kirkelige arbejde helt frem til bogens udgivelse i 1984. Og der nævnes som noget af det allersidste, at ”den eksplosive vækst i Holluf Pile/Tornbjergområdet vil influere på det kirkelige arbejde i sognet. En vandrekirke til denne del af sognet ser således ud til at blive en realitet i løbet af 1985”. Det har bogens forfatter, Ellen Dalsgaard unægtelig ret i. De mange nye beboere var som før nævnt mest helt unge mennesker, som fik børn og i stort tal ønskede at blive gift og få deres børn døbt i

Fraugde kirke. Det var fint nok. Men de største udfordringer var der med de efterhånden mange konfirmander, der jo oftest stadig gik på de forskellige skoler i den bydel i Odense, hvor de kom fra. Der måtte så oprettes eftermiddagshold fra kl. 16-18. Til at bistå med undervisningen af de efterhånden fem hold konfirmander, ansatte menighedsrådet stud. theol. Carsten Christensen, som nu er sognepræst i Tornbjerg sogn. Det var ikke holdbart i længden, at områdets konfirmander skulle undervises i Fraugde. Noget måtte gøres.

Heldigvis havde Fraugde menighedsråd udvist rettidig omhu ved at kontakte Odense Kommune om at købe en grund af passende størrelse og med central beliggenhed til ny kirke, før alle grunde var solgt til andet formål. For at have et sted til gudstjeneste, konfirmandundervisning mv. før en ny kirke kunne bygges, købte man en såkaldt vandrekirke, som i et andet sogn var blevet overflødig og nu kunne vandre videre - en lille barak, der blev placeret på grunden som en midlertidig løsning. Husker jeg ret, kostede den 1 kr. + flytteomkostninger. Her kunne beboergrupper mv. også holde møder, og i foråret 1986 blev vandrekirken taget i brug.

Og dengang indledtes et helt nyt og spændende kapitel, også for min

familie og mig, idet vi den 5. juni 1986 flyttede nordpå til Brønderslev i Vendsyssel. Årene havde været særdeles arbejdskrævende, og jeg var nok lidt bange for, at det ville blive for meget med den planlagte meget store befolkningstilvækst.

Tak og alt godt

Men hvor har det været spændende siden da på afstand at følge livet i Fraugde sogn og Tornbjerg sogn. Meget nyt er der naturligvis sket. Utroligt, som der er bygget og stadig bygges. Men som nævnt i indledningen er vi fuld af taknemmelighed over mennesker, vi her mødte, og tankerne går ofte ned til jer

her fra Lystrup ved Aarhus, hvor vi nu nyder at være pensionister med tid til børnebørn og andet godt efter et spændende, fordrende og givende arbejdsliv.

To konkrete ting fastholder i det daglige i særlig grad vores erindring om Fraugde-tiden: Det ene er et fint persisk silkesjal på vel halvanden x tre meter, som har hørt hjemme på gården Lille Tornbjerg, hvor det - som vi har fået det fortalt - blev brugt som juledug. Et familiemedlem havde købt sjalet på den første verdensudstilling i Paris 1889. Vi købte sjalet af Anker Nyvang i Over Holluf, og hængte det op i havestuen i den nye præstegård på væggen ind mod kontoret.

Et hjørne af det fine persiske silkesjal fra Lille Tornbjerggård fænger her bagved vores børn Ole og Hanne. Fotoet er fra marts 1982. Privatfoto.

Og i dag hænger det også på endevæggen i vores stue.

Det andet, som ofte lader tankerne gå ned til jer, er en stump egeplanke fra dengang Fraugde kirke blev bygget. Da blytaget på kirken skulle fornys viste det sig, at noget af det oprindelige egetræ i tagkonstruktionen var råddent og måtte fornys. Håndværkerne kom da over til os med en stump planke af det gamle kasserede træværk med fint håndværksarbejde, som de syntes "at præsten skulle have" (se billedet). Ved lejlighed leverer vi planken tilbage til Fraugde, hvor den hører hjemme.

Som Grundtvig så fint og poetisk nævner det i den citerede sang, er årsagen til, at det er så spændende at være præst, at menighed og præst er knyttet sammen i et organisk fællesskab om at magte livet i gode dage og i tunge dage - med evangelisk håb og glæde som for-tegn.

Egeplanke fra Fraugde Kirke. Privatfoto.

Hvem er på billedet - kender du soldaterne?

På arkivet har vi mange billeder. Heldigvis har vi god viden om de fleste af vores billeder, men det hænder, at vi faktisk ikke ved ret meget om et billede. Som fx billedet af de otte soldater ovenover.

Billedet blev indleveret til arkivet i 1996 og her oplystes det, at Vilhelm Hansen er på billedet. Men ikke hvem af soldaterne der er Vilhelm. Hansen. Og hvem var Vilhelm i øvrigt? Og hvornår er billedet mon fra?

Vi ved at billedet er taget af fotograf L. Ohlsen, der blandt andet virkede som fotograf her på Fyn. Ohlsen var født i 1843. Han meldte sig ind i Dansk Fotografisk Forening i 1886, men det bliver vi jo

ikke meget klogere af.

Arkivet har talt med eksperter i militærhistorie som oplyser, at billedet med sikkerhed er senere end 1864 - nærmere mellem 1890 og 1910. Så der kan ikke være tale om den Anders Vilhelm Hansen fra Allerup, der blev dræbt i krigen 1864. Er der mon tale om Vilhelm Hansen født 1867 i Fraugde, død i 1976 (ja, han blev 109 år!!) ?

Måske sidder der en læser som kan hjælpe os med mere information om en eller flere af soldaterne eller som kan fortælle os hvornår billedet mon er fra? En som kan genkende et familiemedlem eller andet? Mon det bliver muligt at identificere Vilhelm Hansen?

Re-Art hjalp Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde og omegn med at få denne reklame af lokalhistorisk værdi

Re-Art er forhandler af original retrokunst fra perioden slut 1800-tallet til 1970'erne.

Mangler du en sjov indrammet forside fra netop det år du er født, en bestemt reklame eller måske en tegneserie? Så er www.re-art.dk stedet at kigge

Re-Art står på hovedet, for at finde netop det du søger! Følg Re-Art på Instagram @reartdk og Facebook/reartdk ...eller kig forbi vores showroom i Ebeltoft.

FRAUGDE ALLERUP DAVINDE
EN DEL AF FOLKEKIRKEN

I kirkerne fejrer vi gudstjenester og sætter rammerne om mærkedagene i vores liv - dåb, konfirmation, bryllup og begravelse. Men Fraugde, Allerup og Davinde kirker tilbyder derudover en bred vifte af aktiviteter for store og små.

- Babysalmesang
- Ro til tro
- Foredrag og koncerter
- Fyraftensgudstjenester
- Strikkeklub
- Børneklubben KingoKlub
- Filmklub
- Morgensang
- KingoKor for alle der elsker at synge
- Minikonfirmandundervisning for 3. klasse
- Sommerøde i Allerup præstegårdshave

Du er altid velkommen til at kontakte dit lokale menighedsråd.

Fraugde: Formand for Fraugde menighedsråd, Thyge Torjusen:
torjusen@youmail.dk

Allerup: Formand for Allerup menighedsråd, Erik Toftegaard:
eriktoftegaard@mail.dk

Davinde: Formand for Davinde menighedsråd, Ole Thestrup Hansen:
oleth14@gmail.com

HUSK: Du er altid velkommen til at kontakte en præst, hvis du har brug for en snak. Intet er for voldsomt, intet er for småt.

Fyns MTB og Race Service

- specialist i reparation af MTB og racer cykler

Tilbyder:

- Serviceeftersyn af din cykel
- Alle cykelreparationer
- Kurser og undervisning i MTB
- Serviceaftale målrettet skolers cykelpark

Kontakt:

Fyns MTB og Race Service

Østagervej 1, 5220 Odense SØ

Tlf. 61300550

Mail: ejby79@hotmail.com

Følg Fyns MTB og Race Service på Facebook

FJERNVARME FYN

Livet i Fraugde Bageri

Barn- og ungdomserindringer

af Knud Jensen og Merethe Knudsen

Vores far, Frede Jensen, stammede fra Ørbæk. Hans far, Knud Peter Jensen, grundlagde Ørbæk Bageri og her blev vores far oplært i bagerfaget. Vores mor, Marie, stammede fra Refsvindinge og var ud af en søskendeflok på 11 børn. Det var i marts 1939, at vores forældre på tvangsauktion købte Fraugde Bageri, Ørbækvej 25, Fraugde pr. Marslev, tlf. Davinde 39, som det hed dengang. Det var,

pga. krigen ikke et særligt heldigt tidspunkt vores forældre købte bageriet på. Det var svært at få det til at løbe rundt de første mange år.

Merethe fortæller

For 74 år siden, den 26. juni 1944, blev jeg født hjemme i Fraugde Bageri. Det var meget almindeligt at føde hjemme dengang. Dagen efter var mor

Merethe og Knud sammen med deres forældre Marie og Frede Jensen. Privatfoto.

oppe igen. Butikken kunne jo ikke passe sig selv og der var jo nok ingen der kunne passe forretningen godt nok.

Jeg havde en dejlig barndom, blev nok en smule forkælet, jeg var jo den ældste, men der kom andre boller på suppen, for 4½ år efter blev Knud jo født. Han tog meget af opmærksomheden, følte jeg. Jeg husker min moster kom for at passe butikken lige efter han var født. Det gik ikke så godt, hun var ikke særlig god til at regne. Hver gang hun skulle lægge noget sammen skulle hun spørge min mor om det var rigtigt. Men moster var god til at bage pandekager til mig.

Da jeg var otte-ni år blev jeg sat til at se efter Knud, min kære forkælede lillebror, Han var ikke nem at styre. Højest fire år gammel og i ternede korte selebukser, var han kommet op på Vognmand Skjøths garagetag sammen med flere knægte, de skulle hoppe fra taget og ned i en stor grusbunke, han nåede det ikke, jeg råbte så højt at han stoppede op. Jeg sladrede hjemme.

Knud fortæller

Den 15. februar 1949 blev jeg født hjemme i bageriet i Fraugde. Dagligdagen i Fraugde Bageri var hårdt slid, ofte 12 til 14 timer dagligt. Vi, min søster Merethe og jeg, lærte at

Vores far, Frede Jensen, med hest og vogn som han havde indtil et par år inde i krigen. Pga. mangel på foder solgte han hesten (Peter) og var nødsaget til at cykle ud med brød, når han var færdig med at bage. Privatfoto

blive selvstændige og hjælpe til derhjemme.

August 1976 solgte mine forældre bageriet til bager Schlosser, som frem til ca. 1984 drev det videre, hvorefter bygningen først var lysfabrik og siden døgnkiosk. Efter salget flyttede vores forældre til Lindvedparken i Odense. Far døde februar 1978 og mor i april 1989.

Brødkusken kørte ud i brødbilen for at sælge brød i omegnen. Han kørte også ud med bestilte morgen-

brødsposer om søndagen. Om søndagen kørte der også én ud på budcykel til beboerne i Fraugde. Brødkuskene hos os hed Børge Knudsen fra Krogen, Erhardt Eriksen fra Birkum og Viggo Købmand fra Neder Holluf.

Det var Ib "Gris", Jørgen Garbøl og Arne Garbøl som kørte ud med morgenbrød på budcykel. Fra jeg var seks år var jeg med Børge og senere med Erhardt ude søndag morgen med rundstykker. Min søster Merethe hjalp til i huset og butik. De fleste år var der ansat to bagersvende, én bagerlærling og én pige i huset. Nogle gange boede og spiste der to bagere og én pige hos os, hvilket var spændende for os

som børn.

Der skete en del med så mange på så lille en arbejdsplads. Jeg husker engang, at bagerlærlingen "Fido" ikke kunne lade være med at klappe tjenestepigen på bagdelen, når han gik gennem køkkenet ind i butikken med det færdige brød. Hun fandt sig ikke i alt og vupti lå "Fido" på køkkengulvet og fik en omgang tæsk. De andre måtte bryde ind og skille dem ad.

Vi oplevede også, at en tjenestepige stak af fra pladsen i løbet af natten. Hun var sikkert ikke tilfreds med at arbejde for min mor, som forlangte meget af pigerne. Det lykkedes tjenestepigen og hendes hjælpere at få klædeskab og andet

Fraugde Bageris brødvogn. På hestevognen ses Stoffer og Lysemose. Privatfoto.

Frede Jensen på bageriets budcykel og stående, Stoffer står ved siden af. Privatfoto.

habengut med ud om natten og det uden at vi havde hørt noget.

Bagerkassen var et populært islæt for byens børn. Det var et rum hvor min far lagde wienerbrød fra dagen før og f.eks. kanter fra brunsviger plader m.m. Når så skolen var slut, kom der mange for at smage på lækkerierne. Tror der er mange der kan huske dette.

Leg, venner og dyrskue

Merethe fortæller

Jeg fik nogle gode veninder, der var Grethe Junker som boede i præstegården, lige over for bageri-

et, hendes far var forpagter på gården og Ingrid som boede i Toften. Jeg legede også med Lajla fra cykelsmeden, Birgitte Garbøl (mælkemandens datter) og Søster Bonnevent fra det lille hyggelige hus over for kirken. Der boede Julius også, i den ene ende af huset. Han var havemand flere steder på Ørbækvej i Fraugde, han var meget gammel syntes vi børn. Vi gik ofte ind og besøgte ham. Husker tydeligt at han havde cigarer liggende i en kasse, vi blev enige om at dem måtte vi smage. Mens vi piger snakkede med Julius, kunne Søster lige luske en cigar til sig. Vi gik ned i anlægget og bag en stor

Fraugde bageri ca. 1955. Privatfoto.

Knud Jensen og Knud Christensen. Vi fik lov til at låne to kalve af Junker som forpagtede præstegården. Det var til dyrskue som blev afholdt på den grund som ligger overfor den gamle plovfabrik, der hvor der nu er lagerhal. Privatfoto.

hæk fik vi tændt cigaren. Vi fik den hurtigt slukket, den osede meget og vi var bange for at nogen så det.

Knud fortæller

I de tidlige børneår legede alle vi børn fra Toften sammen. Knud Åge Skjøth, Ebbe Bonnevend, Jørgen Garbøl, Finn "Murer" Knudsen, Steen Mortensen, Tonni Larsen, Bjarne Larsen, Finn "Skipper" Rasmussen og mig Knud "Bager" Jensen. Senere kom Knud "Charme" Christensen, Karl Erik "Rikke" Rasmussen og noget senere igen, Poul Erik Clausen og Marius Petersen fra Birkum. Vi brugte næsten al vores fritid når vi havde fået fri fra skole til at lege nede i Junkers (præstegården) eng. Det var spændende. Vi fiskede i åen, lavede huller, kørte pløreløb på vores cykler

og samlede på fugleæg, som vi pustede ud og havde i gamle cigarkasser fyldt med vat. Der var klare regler for hvor mange æg vi måtte tage fra en rede, alt efter hvor mange æg fuglen havde lagt. Vi plyndrede aldrig en rede helt.

Overfor bageriet lå præstegården som Junkers forpagtede. Her tilbragte jeg meget af min tid som barn. Jeg var især glad for de små grise. Jeg tror jeg var ca. syv-otte år, da Junker syntes jeg skulle have en lille gris med hjem. Han havde en lille trækvogn med gummihjul. Den blev fyldt med en sæk med lidt foder, lidt halm og en sæk med griseungen i. Den kom jeg så anstigende med til mine forældres store forbløffelse. Efter lidt overvejelse blev opbevaringsrummet ude bag-

ved omdannet til grisestald. Den levede fedt af rester fra bageriet indtil dagen kom hvor slagter Frederiksen kom og slagtede den omme bagved, uden at jeg måtte overvære det. Vi fik en ny griseunge til efter dette, da min far fandt ud af at der var penge at tjene ved det.

Fra midt 50'erne kan jeg huske, hvordan min søster Merethes frakke, da den blev for lille, blev syet om til en jakke til mig. Jeg var så flov over at have den på, at jeg gemte mig når der kom biler når vi var ude at gå en tur. Efter nogle år blev det heldigvis bedre tider og vi

har aldrig manglet noget, dog uden at det var prangende. Vi havde en dejlig barndom.

Skoletid, konfirmation og i lære

Merethe fortæller

Jeg kom i 1. klasse i Over Holluf forskole i 1951. I 2. klasse skulle vi gå sammen med 3. klasserne, vi var mange i klassen og det kneb ofte for Frk. Lohmann at holde styr på os, især drengene.

Frk. Lohmann var dårligt gående,

Merethe og hendes skolekammerater i 2. og 3. klasse på Over Holluf Skole. Privatfoto.

Merethes konfirmationsbillede, 1958. Privatfoto.

det var der nogen der benyttede sig af og løb væk når hun kaldte på dem; der kom ikke nogen efter dem. Men bortset fra det, var det en dejlig skoletid i Over Holluf, i Morten Korchs fødehjem.

Da vi var færdig med 3. klasse i Over Holluf skole, skulle vi starte i Fraugde Centralskole, i 3. klasse igen, hvor vi blev slået sammen med forskolerne Birkum og Fraugde Kærby. Vi var omkring 36 i klassen. Vi blev delt i to klasser i de fleste fag. Da vi kom i 5. klasse skulle vi til en prøve i dansk og regning. Hvis vi bestod fik vi engelsk og tysk med på skemaet. Jeg var rimelig glad for at gå i skole, både i Over

Holluf forskole og Fraugde Centralskole.

Vi gik til præst ved Pastor Arnold Vang i præstegården. En sjov oplevelse: i et frikvarter, fangede nogle af drengene en mus, de tog den med og satte den ind ved tangenterne på præstens orgel og lukkede for den. Da præsten kom og åbnede låget sprang denne her mus lige ud på ham, han blev meget vred. Vi blev da konfirmeret. den 23. marts 1958 i Fraugde kirke.

Efter konfirmationen valgte jeg skolen fra og kom i huset hjemme i bageriet. Det var ikke særligt spændende, men jeg fik da lært at gøre rent, lave mad og passe bu-

tikken, som nok var det bedste. Efter 2to år i huset, skulle jeg i lære. Min mor tog mig med til Odense, med rutebilen. Hun havde hørt at manufakturforretningen Emil Hess i Nørregade manglede elever. I min pæneste kjole blev jeg vist frem for chefen. Jeg fik lærepladsen. Det var fire rigtig gode år hos Emil Hess og jeg blev udlært i 1964.

Knud fortæller

Da jeg skulle starte i Over Holluf skole i 1956 havde jeg ingen cykel som var stor nok til at cykle i skole på. Så da min søsters cykel var ble-

vet for lille til hende, blev den min. Den blev håndmalet i sølvfarve. Jeg syntes det var flovt for mig at køre på pigecykel, men lærerinden Frk. Lohmann og de andre elever bemærkede det ikke, jeg blev ikke drillet så vidt jeg husker.

Efter tre år i Over Holluf skole blev vi flyttet til Fraugde Central-skole. Her blev vi samlet med dem fra Fraugde Kærby og Birkum skole. Derved fik vi også flere kammerater. Vi gik så i klasse sammen til 7. klasse, derefter blev vi spredt meget. Nogle gik ud og kom i lære, andre gik videre til Realeksamen stadig i Fraugde, hvilket jeg gjorde

Knud og hans skolekammerater i 2 .og 3. klasse i 1957 . Over Holluf Skole. Privatfoto.

Knuds konfirmation 1963. Fraugde præstegård. Privatfoto.

og fortsatte i 3. real, her var der så andre som sprang 3. real over og gik i gymnasiet. Af lærere kan jeg huske skoleinspektør Janus Fallenkamp, Viggo Andersen, hans kone fru Andersen, Jens Kjærgård, Jacob Thøgersen, fru Ellen Møller, Thomsen, H. C. Andersen og hans hustru Kis Andersen.

Hver morgen var der morgensang, alle klasser stod på rad og række, lærerne stod på trappen op til første sal. Fallenkamp spillede orgel. Inden sidste vers i salmen råbte Fallenkamp et navn op fra 7. klasse, som gik til præst, og vedkommende skulle så bede Fadervor for hele skolen. Kan godt være vi rystede lidt i bukserne af skræk for

at blive råbt op. Til konfirmationsforberedelse havde vi pastor Frank Schaeffer i 1963.

Fritid og til bal i Fraugde

Merethe fortæller

Da jeg var 15 år, fik jeg lov til at komme til bal i Fraugde forsamlingshus, det var stort. Men skulle være hjemme kl. 24, det blev hurtigt udvidet til senere på natten. 16 år så måtte jeg også komme til bal i Birkum. Om sommeren cyklede vi derop og ellers lejede vi en lille bil. Det var Henry Kobborg fra Over Holluf. Han holdt øje med os når han kom og hentede os om natten. Hvis en af os ikke var med hjem,

6. klasse i Fraugde Centralskole opførte hvert år et skuespil for byens borgere. Her er det Knuds klasser som i 1963 i Fraugde forsamlingshus opførte Folk og røvere i Kardemommeby med lærer H. C. Andersen som instruktør.

Røverne spilles af Esben Rasmussen, Knud Christensen og Finn Knudsen. Kurt Thomsen spiller politimesteren, Mogens Larsen slagtermesteren og Knud Jensen bagermester. Den skrappe tante Sofie spilles af Karin Frederiksen. Privatfotos.

spurgte han, hvor vi var. Måske havde han en aftale med vores forældre, hvem ved?

Knud fortæller

Vi spillede også fodbold i anlægget mange gange. Vi skulle altid være på vagt, for hvis Bengtson, som passede anlægget, kom, så var det med at komme væk. Bengtson var nu alligevel godt klar over vi

Fraugde til kamp i Langeskov 1958 . Bagerst fra venstre Niels Henning, Arne Nielsen, Finn Knudsen, træner Kurt Jensen, Ole Olesen, Knud Jensen.

Midtfor fra venstre Gunnar Elkjær Knudsen, Poul Hansen, Steen Mortensen Forrest fra venstre Jørgen Garbøl, Villy Hansen, Ove Hansen. Privatfoto.

spillede i anlægget, men som ægte Fraugde- og fodboldfan blev han væk for det meste, så vi kunne spille i fred. Chr. Bengtson kørte også "Lillebil" som det hed. Han kørte for næsten alle hold i Fraugde når de skulle på udebane. Hans kone Marie havde Ishus (kiosk) skråt over for bageriet, det var et populært samlingssted for alle børn og unge i Fraugde.

Når Bengtson skulle køre Fraugdes (fodbold) førstehold til udekampe, så stod jeg altid derovre når de mødtes og håbede på at de tog mig med og det lykkedes rigtig mange gange. Så lå jeg omme bag i "Folkevognsrugbrødet" mellem fodboldtaskerne. Det var faktisk det hold som spillede Fraugde op i Fynsserien i 1957 eller 58. Jeg nævner lige dem jeg kan huske fra holdet, de var nemlig mine helt store helte dengang. Niels Tornbjerg, Svend Åge Johansen, Anders Tornbjerg, Henry Nielsen, Poul Erik Johansen, Erik "Knald" Bang, Kaj "Slagter" Vingård, Kurt Jensen, Villy Jacobsen, Ole Thomsen, Poul "Pilo" Rasmussen, Preben Schack m.m.

I 1955 begyndte jeg at spille fodbold i Fraugde og at gå til gymnastik. Som fodboldtræner havde vi flere forskellige, som Kurt Jensen, Sigurd "Maler" Hansen, "Pigernes" Alfred, Hans Wilhelmsen, Svend

”Murer” Knudsen og Børge
”Murer” Rasmussen. Til gymnastik
blev vi trænet af Jacob Thøgersen,
Svend ”Murer” Knudsen og Ove
”Tømrer”. I vintersæsonen gik nog-
le af os til dans i forsamlingshuset
ved Kurt og Anne Lise Thygesen.
Jeg mener det var onsdag efter-
middag.

Det var selvfølgelig altid når vi le-
gede allerbedst at jeg skulle hjem
og klæde om til dans. Jeg må nok
indrømme at dans ikke lige var mig,
men har dog ikke hørt om nogle
som kom til skade ved at danse
med mig. Om foråret var der af-
slutning med opvisning af hvad vi
havde lært.

Sommeren 1958 var der kun to
beboere som havde fjernsyn i
Fraugde: cykelsmeden som boede
hvor Fraugde VVS nu holder til og
Ketty og Hans Chr. Larsen som bo-
ede i Toften. I Ketty og Hans Chr.
stue var der næsten altid nogle som
fik lov til at komme ind og se fjern-
syn. Jeg var der næsten hver dag.
Glemmer aldrig da der var finale
ved fodbold i VM i Sverige. Kam-
pen mellem Sverige og Brasilien,
hele deres stue var fyldt, vi børn
sad/lå på gulvet, mange sad i sofa-
en og de store og unge stod op bag
sofaen og beundrede Brasilien og
især Pelé var en fornøjelse at se på.
Ketty og Hans Chr. børn Alex,
Hanne, John, Bjarne og Tonni var

*Fodbold tur tre dage til Aumühle
Hamburg 1960. Privatfoto.*

der og vist nok også, Jørgen og
Knud Top og mange flere. Da
Olympiaden begyndte i 1960 i Rom
var min far nødt til at købe et fjern-
syn for, som han sagde, ”jeg ser jo
aldrig Knud mere ellers.” Nogle
gange kom der biograf i forsam-
lingshuset. Den hed Stjernebio. Jeg
kan huske at de viste Fyrtårnet og
Bivognen til den første forestilling.

Hver måned havde Fraugde fod-
boldklub og Fraugde Gymnastik-
forening skiftevis bal i forsamlings-
huset med livemusik. I mine unge
år i 60`erne var der rigtig mange
kendte danske orkestre der spillede
til bal i forsamlingshuset. Jeg kan
huske: The Defenders, Peter Belli &
Les Rivals, The Hitmakers, The
Scarlets, Sir Henry and his Butlers,
Rock Nalle, Spacemakers og mange

flere. Her morede alle unge fra Fraugde og opland sig og der kom også rigtig mange fra Odense, da det rygtedes hvor sjove ballerne i Fraugde var.

Hvad skete der siden

Merethe fortæller

I 1963 havde jeg fået en kæreste, Villy. Jeg mødte Villy ved et bal i Rønninge forsamlingshus. Jeg var blevet 19 år.

Vi blev gift i 1965, fik en lejlighed i Allerup på Viemosegård. Jeg gik hjemme og passede Henrik (som er bager som sin morfar) og Helle, vores to børn som er født i 1965 og

1967. Men jeg savnede et arbejde. Det blev til fire år som hjemmegående, så skulle der ske noget andet. Jeg fik job som kassedame i Jeka, Bolbro et stort supermarked. Føtex ligger der i dag. Vi købte hus i Lindparken i 1970, hvor Michael, vores søn, blev født i 1970. Ham har vi desværre ikke mere. Han blev kun 17 år. Jeg har arbejdet i forretning hele mit arbejdsliv. Det har været spændende job jeg har haft, hvor jeg har solgt tøj og sko, var også med til at købe ind til butikkerne. Mit sidste job var i Butik Ole i Vestergade i Odense.

I dag er jeg aktiv pensionist. Jeg er eksamensvagt på Uni, går til mo-

Bageriets bil foran Fraugde bageri. Privatfoto.

tion to gange om ugen. Går tur på 10 km en gang om ugen. Om vinteren bliver det også til bowling om fredagen.

For to år siden solgte vi vores hus. Vi var heldige at få en lejebolig tæt ved Rosengårdscentret. Næsten hjemme "igen".

Knud fortæller

Jeg har boet i området næsten hele mit liv, dog boede jeg i Aarhus fra 1971 til 1975. I 1966 kom jeg i lære hos Dansk Svensk Stål A/S Odense. Efter læretiden og et år hos Adolf Lyhnes Eftf. Odense i 1971 tog jeg til Århus. Her arbejdede jeg for Petersen & Winther i fireogethalvt år. I 1975 vendte jeg tilbage til Odense til et job som salgskonsulent hos Odense Marcipan A/S og Kims A/S. Her arbejdede

jeg i 21 år. I 1996 søgte jeg nye udfordringer hos Søren Mygind A/S. De blev i 2001 opkøbt af BUNZL. Her arbejdede jeg i 22 år.

I april 2018 gik jeg på pension og nyder nu livet og fritiden i fulde drag. Jeg elsker at cykle på min racer, går til gymnastik og spinning. Jeg holder også af en rigtig god rockkoncert. Har planer om at rejse ud og se andre dele af verden.

Min kone Bente og jeg købte hus i Slørhatten i Tørnbjerg i 1982. Desværre døde min kone Bente i 2006. Vi fik vores datter Stine i 1982. Hun bor sammen med sin mand Torben i deres nybyggede hus i Seden. De har gjort mig til morfar for Johan, den lille guldklump. Det vigtigste for mig er at nyde livet sammen med min dejlige familie.

Lokalhistorisk Arkiv

Fraugde - Allerup - Davinde - Tornbjerg

Lokalhistorisk Arkiv for Fraugde,
Allerup, Davinde og Tornbjerg sogne
siger tak til annoncørerne og
Støtteforeningen for Lokalhistorisk
Arkiv for Fraugde & omegn for støtten
til udgivelsen af dette årsskrift.